

Nr 15.

Av herr **Welin**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 1, angående extra krigstidstillägg för senare halvåret av 1918 och tills vidare under år 1919 åt befattningshavare i statens tjänst.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 1 till riksdagen angående extra krigstidstillägg för senare halvåret 1918 och tills vidare under 1919 åt befattningshavare i statens tjänst saknar man förslag om »krigstidshjälp» åt familjeförsörjare. Detta är överraskande, alldenstund principen för den extra lönetillökningen tydligen är den, att öka ut det understöd, som lämnades av förra riksdagen, men som visat sig otillräckligt, och i detta understöd ingick som bekant krigstidshjälp åt familjeförsörjare.

Denna hjälp synes vara den allra viktigaste av de båda sätten för dyrtidsunderstöd. Den har också lämnats under de trenne riksdagar, som beviljat lönetillskott.

Vid 1916 års riksdag anvisades medel för att i form av understöd, benämnet krigstidshjälp, utdelas till familjeförsörjare, som erlade inkomst- och förmögenhetsskatt för högst 2,000 kronor.

År 1917 utgick dyrtidstillägget dels under benämningen krigstidstillägg med 15 procent av befattningshavarnas kontanta avlöningsförmåner och dels under benämningen krigstidshjälp till familjeförsörjare, som erlade en inkomst- och förmögenhetsskatt för högst 3,000 kronor.

Slutligen anvisade 1918 års lagtima riksdag medel dels till krigstidstillägg av $33\frac{1}{3}$ procent jämte en grundplåt av 365 kronor och dels till krigstidstillägg åt familjeförsörjare, som hade att erlägga inkomst- och förmögenhetsskatt för högst 4,000 kronor.

Och för visso har Kungl. Maj:t, som föreslagit denna familjehjälp, och riksdagen, som beviljat den, handlat fullt riktigt. Ty klart är, att

dyrtiden framför allt skall drabba hårt, där det är flera, som skola leva på samma inkomst, som eljest den ensamme har att leva av. Och den måste drabba progressivt hårdare, ju värre dyrtiden är. Skall man tala om nödläge, så måste sådant framför allt finnas, där en familj under dessa dyrtider skall försörjas med små inkomster.

I kungl. propositionen refereras å sid. 4 en från cheferna för de centrala ämbetsverken den 19 sistlidne september dagtecknad framställning om ökat lönetillägg. Däri heter det bland annat: »De, som sålunda vore hänvisade till sina avlöningar av staten, vore, *åtminstone om de hade familj*, under rådande förhållanden nödsakade till svåra försakelser. Ofta torde det ej vara möjligt för dem att ens med de största inknappningar draga sig fram på sina inkomster; de måste skuldsätta sig för att kunna bereda uppehälle åt sig själva och sina familjer.»

Finansministerns motivering för att Kungl. Maj:t icke föreslagit en ökning även av krigstidshjälpen synes skäligen svag. Den lyder sålunda (sid. 17): »En sådan ökning skulle, därest man anslöte sig till principerna för 1918 års krigstidshjälp, endast komma vissa befattningshavare till godo, medan andra bleve ställda helt utanför, vilket icke synes mig med rättvisa och billighet överensstämmande.»

Härtill är att märka, att det just är styrkan hos krigstidshjälpen, att den endast kommer vissa befattningshavare till godo, nämligen dem, som äro i största behovet av understöd. Därmed är ju dock icke sagt, att andra bleve ställda helt utanför, lika litet som de blevo det riksdagen 1917 och lagtima riksdagen 1918, då medel beviljades till såväl krigstidstillägg som krigstidshjälp.

Jag tillåter mig även framhålla, hurusom det är familjeunderstödet, som i främsta rummet ligger till grund för Kungl. Maj:ts framställningar angående extra krigstidstillägg i proposition nr 11 åt lärare vid egentliga folkskolor och småskolor, i proposition nr 12 åt lärare vid de av landsting och av städer, som icke deltaga i landsting, underhållna småskoleseminarierna samt i proposition nr 13 åt vissa lärare vid högre folkskolor. Det synes, som den princip, som här befunnits riktig, även skulle vara riktig beträffande befattningshavare i statens tjänst. Och jag tillåter mig påkalla riksdagens allvarliga bebjärtande av denna sak.

För att krigstidshjälpen skulle kunna motsvara de ökade omkostnader, som dyrtiden medför för familjer, behövde den dels utgå för barn med högre ålder än den, som ingick i förra riksdagens beslut, 15 år, och dels vid högre inkomst än 4,000 kronor, men för att icke föra in i diskussionen nya principer och för att begränsa det belopp,

som erfordras för den extra krigstidshjälpen, vill jag ansluta mig till den grundsats, som i allmänhet följts av Kungl. Maj:t vid krigstidstilläggets utmätande, nämligen att krigstidstillägget för sista halvåret av 1918 skall utgöra hälften av det, som sista riksdagen anslog för hela året. I överensstämmelse härmed och under förutsättning att i övrigt de villkor följas, som riksdagen uppställde beträffande krigstidshjälpen, skulle denna för sista halvåret 1918 bli följande:

Då det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under 1918 har att erlægga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt (äkta makars taxeringar sammanräknade), utgör

högst 1,000 kronor: med 75 kronor för hustru eller husföreståndarinnan och med 37.50 kronor för vart barn;

från 1,000 till och med 2,000 kronor: med 60 kronor för hustru eller husföreståndarinnan och med 30 kronor för vart barn;

från 2,000 till och med 3,000 kronor: med 45 kronor för hustru eller husföreståndarinnan och med 22.50 kronor för vart barn; samt

från 3,000 till och med 4,000 kronor: med 30 kronor för hustru eller husföreståndarinnan och med 15 kronor för vart barn.

Utöver ovan angivna krigstidshjälp böra furirer och korpraler, en var, om han vid halvårets början var änkling och underhöll barn under 15 års ålder eller var gift, få uppbära en särskild krigstidshjälp med 90 kronor.

Den ökning i statens understöd, som familjeförsörjare sålunda erhålla, bör helst utgå, utan att någon minskning sker i det extra krigstidstillägget. Men skulle statsfinanserna icke medgiva både krigstidstillägg och krigstidshjälp i föreslagen omfattning, tveka vi icke förorda, att en minskning sker i det av Kungl. Maj:t föreslagna krigstidstillägget, så att det utgår med t. ex. 25 procent av den kontanta lönen under senare delen av 1918. Härigenom sker en större rättvisa, än om alla få procentvis lika, oberoende av det dyrtidens tryck, som de få uppbära.

Det av mig framställda förslaget kräver en avsevärd utökning av det belopp, som beräknats till krigstidsunderstödet, antagligen omkring 5 miljoner. Beloppet är emellertid alldeles omöjligt för enskilda motionärer att ens något så när exakt beräkna. Jag anhåller därför, att vederbörande utskott ville verkställa sådan beräkning.

Med anledning av det anförda tillåter jag mig att hemställa,

att riksdagen ville besluta, att, i överensstämmelse med de grundsatser, som följdes vid lagtima riksdagen 1918, krigstidshjälp för senare halvåret av 1918 må

utgå åt befattningshavare i statens tjänst till ett belopp av hälften av det, som lagtida riksdagen 1918 beviljade för hela året 1918.

Stockholm den 7 november 1918.

S. Welin.

I motionens syfte instämma:

Karl Magnusson,
Skövde.

Edvard Lithander.
